

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
28 november 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-843882681
DOS-2023-0006493

Bijlagen

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Stand van zaken en voortgang Agenda Natuurinclusief Zuid-Holland

Geachte Statenleden,

In februari 2023 boden we u de Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland¹ aan. Hierin benoemden we in tien domeinen zowel de huidige situatie als de vervolgstappen die nodig zijn om te komen tot een natuurinclusief Zuid-Holland. Daarbij is de contouragenda ook een gespreksdocument met als doel het gesprek binnen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voort te zetten over de aanpak van een Natuurinclusief Zuid-Holland 2050.

Er is sindsdien gewerkt aan de uitvoering van de contouragenda. De contouragenda kent 33 acties verdeeld over de tien domeinen (toekomstbestendig bouwen, energie, financiële sector, infrastructuur, landbouw, onderwijs en bewustwording, recreatie en toerisme en water). In verschillende domeinen is het afgelopen jaar hard gewerkt. Op een aantal acties hebben we al mooie stappen gezet. Via deze brief informeren wij u over de voortgang van de Agenda Natuurinclusief Zuid-Holland. Er is onlangs een verkenning natuurinclusieve landbouw uitgevoerd en we gaan op dat vlak verder werken aan het oplossen van knelpunten die agrariërs nu ervaren om natuurinclusieve landbouw te bedrijven. Zoals toegezegd zijn we ook aan de slag met stappen op natuurinclusief isoleren, natuurinclusief bouwen en groenblauwe dooradering in het stedelijk gebied. Ook de aandacht voor biodiversiteit bij stedelijke ontwikkelingen, zoals opgenomen in de omgevingsverordening, draagt bij aan versterking van het leefgebied voor iconsoorten, zoals de egel. De provincie stelt een handreiking op voor gemeenten en plantontwikkelaars om aan deze instructie nadere duiding te geven. Ook via een openstelling van een subsidieregeling voor iconsoorten stimuleren wij de versterking van het leefgebied.

Daarnaast hebben we ook actief inbreng geleverd aan [de landelijk agenda 2.0](#). De agenda 2.0 is een steviger en breder document dan zijn voorganger en kent ook een investeringsagenda. Er is momenteel nog geen geld gereserveerd voor de investeringsagenda, dit wordt integraal afgewogen. Net als in onze contouragenda zijn in de landelijke agenda de domeinen gezondheid en bedrijventerreinen (bij ons economie en industrie) toegevoegd. Naast dat onze definities uit de contouragenda deels zijn overgenomen is via onze lobby ook één van de landelijk benoemde 'groeiprojecten' Van Zee tot Zweth opgenomen (zie pag. 21); dit is ook een low-regretmaatregel binnen het ZHPLG.

---

¹ [Contouragenda Natuurinclusief Zuid-Holland, 21 februari 2023](#) (PZH-2023-826508247)

Na het vaststellen van onze contouragenda natuurinclusief is het coalitieakkoord 'Krachtig Zuid-Holland' vastgesteld en het Ruimtelijk Voorstel uitgewerkt, waarin ook natuurinclusief handelen als uitgangspunt is benoemd, zoals:

"We helpen ondernemers en sectoren natuurinclusief te werken, hun emissie te verlagen en hun bedrijven te verduurzamen."

"We bevorderen natuurinclusief werken en bouwen en benutten meekoppelkansen in andere opgaven, zoals bij bodemdaling, recreatie en beheer & onderhoud van wegen."

"We zetten overal in op basiskwaliteit natuur. Basiskwaliteit natuur gaat over de minimale kwaliteitseisen voor de in dat landschap of stedelijk gebied algemeen voorkomende soorten (Schouten, 2021)."

PS vergadering 14 juni 2023

Tijdens de Statenvergadering van 14 juni jl. besprak u de contouragenda natuurinclusief. We willen u hartelijk danken voor de complimenten en de aandachtspunten die u meegaf voor de verdere uitwerking van de agenda. We zijn van plan deze op de volgende wijze mee te nemen in de uitwerking:

- Het belang van monitoring en KPI's voor het volgen van en sturen op de transitie natuurinclusief: we werken deze in de volgende (volwaardige) versie van de agenda concreter uit, met name in de paragraaf over Basiskwaliteit Natuur (in de contouragenda opgenomen onder agendapunt 2). Daarbij zullen we ook de samenhang schetsen met de landelijke agenda en de bijbehorende monitoringsvisie.
- In relatie tot monitoring en KPI's willen wij een winstwaarschuwing geven dat natuurinclusief werken een transitie is die maar beperkt meetbaar is en er geen budget is voorzien voor dataverzameling voor de agenda en wij ons dus zullen baseren op beschikbare databronnen.
- Bodem en klimaatadaptatie als aanvullende thema's: wij nemen deze aanbeveling ter harte. In de vorige versie werd water en bodem sturend bij ruimtelijke keuzes al benoemd.
- De oproep om integraal te werken, soms op thema's, soms in bepaalde gebieden: wij nemen deze aanbeveling ter harte. Door middel van focuslocaties zijn we voornemens om in praktijkervaring op te doen om in specifieke gebieden of domeinen integraal aan natuurinclusief te werken.
- Wens om participatie: wij nemen deze aanbeveling ter harte. De nieuwe agenda legt de nadruk op het opbouwen van een natuurinclusieve beweging.

Vervolg

Zoals eerder genoemd is de contouragenda een gespreksdocument op basis waarvan we met u en onze partners een stap willen zetten naar een eerste volwaardige Agenda Natuurinclusief Zuid-Holland. Tegelijkertijd voeren we (al dan niet gefaseerd) de 33 acties uit de contouragenda uit én sluiten we aan op de landelijke Agenda Natuurinclusief 2.0. Naar verwachting stuurt demissionair minister Van der Wal begin 2024 haar appreciatie van de landelijke Agenda naar de Tweede Kamer en stemt nog af hoe en of ze dit samen met de verschillende overheden doet. Dit geeft de provincies de gelegenheid in IPO verband (via de BAC LG) aan te geven wat zij nodig hebben en kunnen bijdragen.

Dit alles – en met name het participatietraject naar een eerste volwaardige Agenda Natuurinclusief – vergt tijd. Het opbouwen van expertise en netwerken binnen de verschillende domeinen binnen de

provincie is een dynamisch proces van ontdekken, leren en reflecteren, waar we de komende jaren aan zullen werken.

Tijdpad Agenda Natuurinclusief provincie Zuid-Holland

De volwaardige agenda is een middel voor een zorgvuldige procesaanpak, die gericht is op adaptatie en internalisering van natuurinclusief in alle domeinen, zowel intern als extern en in lijn met uw aanbevelingen en suggesties. Daarbij investeren we – naast draagvlak in alle domeinen (zowel ambtelijk als bestuurlijk) – in intern en extern netwerk om een brede beweging tot stand te brengen. Daarmee leveren we een brede bijdrage aan het coalitieakkoord, met als inzet om nog deze coalitieperiode de stap van papier naar praktijk te maken met behulp van de volwaardige Agenda Natuurinclusief en focuslocaties. Een Agenda Natuurinclusief Zuid-Holland die zowel door inhoud als vormgeving inspireert en verbeeldt in lijn met de landelijk Agenda Natuurinclusief.

Aangezien per domein verschilt in welke mate natuur momenteel al onderdeel is van projecten en programma's, werken we met een rollende agenda die gestaag opbouwt, en richten we ons vooral op het doel, namelijk het toepassen en eigen maken van natuurinclusief werken in alle domeinen middels de acties van de contouragenda en focuslocaties. Gegeven deze omstandigheden zijn we voornemens om de agenda natuurinclusief Zuid-Holland aan het einde van het 1^e kwartaal aan u toe te sturen.

Ten slotte

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en werken met enthousiasme verder aan een natuurinclusief Zuid-Holland.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

plv. voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J.N. Baljeu